

Cursus Torah

(27) Parasjat Sj'mini

Driebergen, 12 maart 2013

Willem J. Ouweneel

parasjat Sj' mini, '[op de] achtste [dag]' (Lv 9:1 – 11:47)

Lv 9: de inwijding van de priesters (II)

Lv 10: vreemd vuur; priesterwetten

Lv 11: reine en onreine dieren

Onderverdeeld:

I. Lv 9:1 – 10:7 (1^e les)

II. Lv 10:8 – 11:47 (2^e les)

Priesterwijding (vervolg) 9:1 v.

9:1 einde van de inwijdingsweek (vgl. 8:33-36)

Vs2-4 tweeledige opdracht met het oog op de naderende Godsverschijsning (vs4b > vs23v.):

(a) Vs2 aan Aäron: ‘neem een jonge stier als zondoffer & een jonge ram als brandoffer’ (= begin van Aärons priesterlijke taak!)

(Rasji, Nachmanides: ‘zondoffer nodig vanwege Aärons betrokkenheid bij het gouden kalf’ – maar ook zonder dat zou hij een offer voor zichzelf nodig hebben)

Priesterwijding (vervolg) 9:3-7

(b) Vs3v. opdracht aan het volk: bok als zondoffer, jonge stier & ram als brandoffer, stier & ram als vredeoffer, plus bijbehorende spijsoffer [alle 4 typen offers!]

Vs4b-6 gehoorzame respons & motivatie: ‘Straks verschijnt de Here!’ (bovenop Ex 40:34 *Sjechina*)

Vs7 Mozes tegen Aäron: ‘offer nu!’ [want God heeft je gekwalificeerd]. Ibn Ezra, Nachmanides: ‘eerst voor jezelf [jouw eigen reiniging], dán voor het volk’

1^e dienst van Aäron (a) (vs8-11)

(1) vs8-11 brengt zijn eigen *zondoffer* (slachten, bloed sprenkelen, rest van het bloed uitgieten, vet op het altaar, vlees & huid buiten de legerplaats verbrand)

N.B. Vgl. in Lv 4 twee typen zondoffers, hier een derde type:

(a) priester betrokken: vlees *niet* eten, maar verbranden; bloed in het heiligdom gebracht (weg tot God weer reinigen)

(b) priester *niet* betrokken: vlees eten, bloed alleen aangebracht op koperen altaar (weg tot God nog intact)

(c) alleen hier & inwijdingszondoffer: vlees niet eten (want gaat om *eigen* zonden), maar bloed niet in heiligdom gebracht! (Rasji)

1e dienst van Aäron (b) (vs12-22)

N.B. verschil met Jesjoea: had géén zondoffer voor zichzelf nodig (Hb 5:3; 7:27; 9:7)

(2) vs12-14 Aäron (& zonen) brengt zijn eigen *brandoffer* (slachten, sprenkelen, vlees opdelen, stukken op het altaar) > basis voor zijn eigen priesterlijke waardigheid

(3) vs15-17 brengt *zond-*, *brand-* & bijbehorend *spijsoffer* van het volk (zelfde handelingen)

(4) vs18-21 brengt *vredeoffer* van het volk (slachten, sprenkelen, vet op altaar, borst & rechterachterbout bewogen)

Eerste hogepriesterlijke zegen (vs22)

Vs22 opheffing van handen

Rasji, Ibn Ezra: tekst pas in Nm 6:24-26 (Nachmanides: moet andere tekst geweest zijn, want deze nog niet geopenbaard; denkt meer aan een tekst als 1Kn 8:55-61):

‘JHWH zegent je en beschermt je,
JHWH laat zijn gelaat over je schijnen en is je genadig,
JHWH verheft zijn gelaat over je en geeft je vrede’

Nm 6:27: zegenen = naam van JHWH op volk leggen!

Mozes & Aäron gaan het heiligdom binnen (vs23a)

Waarom!?

- (a) Rasji: instructies met betrekking tot altaar, tafel & kandelaar én bidden om de *Sjechinah*
- (b) Rasjbam: om te bidden om het vuur
- (c) Bezegeling van de priesterwijding: Aäron mag nu (o.l.v. Mozes) voor het eerst naar binnen gaan; Mozes stelt hem voor het aangezicht van God

Terugkeer: *beiden* zegenen het volk

Gods heerlijkheid verschijnt (vs23v.)

Tweeërlei fenomeen:

(a) de *Sjechinah* (rabbijnse uitdrukking, niet in Tenach)

Lett. ‘wonen’ (vgl. *misjkan* = tabernakel); heilige tegenwoordigheid van God; wsch. wolkkolom: Ex 40:34-38

(b) vuur gaat uit van God (hetzij vanuit de hemel óf [Rasjbam] vanuit het allerheiligste!) > verteert wat op altaar ligt (brandoffer & vet van zond- en vredeoffer)

Respons van het volk: juichen, neervallen

Het vuur des Heren ontbrandt 12x

(1) Sodom (Gn 19:24)	oordeel	
(2) hier (inwijding priesterdienst)		zegen
(3) Nadab en Abihu (Lv 10:2)	oordeel	
(4) het morrende volk (Nm 11:1)	oordeel	
(5) bende van Korach (Nm 16:35)	oordeel	
(6) Gideon (Re 6:21)		zegen
(7) Manoah's offer (Re 13:19v.)		zegen
(8) David op de dorsvloer van Ornan (1Kr 21:26)		zegen
(9) Salomo (inwijding v.d. tempel) (2Kr 7:1)		zegen
(10) Elia op de Karmel (1Kn 18:38)		zegen
(11,12) Elia (oordeel over de 2x 50) (2Kn 1:10,12)	2x oordeel	

‘Vreemd vuur’ (a) 10:1

(a) eigen vuur, niet het vuur dat God zelf op het altaar gegeven had (9:24) (Rasjbam: zelfs vóóordat God het vuur gegeven had)

(b) vuur ‘dat God hun niet geboden had’

Algemeen gesproken: *zonde* is:

(a) doen wat God *verboden* heeft (bekendste betekenis)

(b) *niet* doen wat God *geboden* heeft (vgl. Jk 4:17)

(c) doen wat God *niet geboden* heeft (hier)

‘Vreemd vuur’ (b) 10:1v.

Drieërlei vuur: (a) *Gods* vuur op het altaar (9:24)

(b) *Eigen* vuur van Nadab & Abihu (10:1) [misschien wel vuur van koperen altaar, maar eigenmachtig gebracht]

(c) *Gods* vuur op Nadab & Abihu (10:2)

(Rasjbam: [a] en [c] is één en hetzelfde!)

N.B. IJver in godsdienstige zaken geen garantie voor Gods goedgunstigheid! Vgl. Ko 2:23 ‘eigenwillige [NBV: zelfbedachte] godsdienst’ !

Vroege falers

- (1) Priesterschap nauwelijks begonnen of het loopt al mis!
Vgl. andere falers aan het begin van een nieuwe ‘bedeling’ (& inge-voerde ‘vreemde’ elementen):
- (2) Mensheid kort na de schepping (Gn 3: verboden vrucht)
- (3) Noach kort na de zondvloed (Gn 9: wijn)
- (4) Abraham kort na aankomst > naar Egypte (Gn 12: Hagar)
- (5) Israël kort na de Uittocht: bij de Sinai (Ex 32-34: afgoderij)
- (6) koningschap faalt in Saul (1Sm 13: eigenwillige godsdienst)
- (7) NT gemeente kort na begin (Hd 5: liegen tegen Heilige Geest)

Goddelijk principe

Vs3 dit is wat God ‘sprak’ = hier: ‘bedoelde’

NBG: ‘Aan degenen die Mij het naaste staan, zal Ik Mij de Heilige betonen’

HSV: ‘In hen die tot Mij naderen, zal Ik geheiligd worden’

Samenvattend: hoe dichterbij God staat, des te meer krijg je met zijn heiligheid te maken als je in de fout gaat (grotere verantwoordelijkheid > grotere straf)

‘Aäron zweeg’ (geen verontschuldiging)

Begrafenis, geen rouwbetoon

Vs4: niet de 2 overgebleven broers, maar 2 neven moet de gestorven broers begraven (‘buiten de legerplaats’)

Vs5: weggedragen in hun onderkleren (want ze hadden zich het priesterschap onwaardig betoond)

Vs6v.: Aäron & overgebleven zonen Eleazar & Itamar: geen rouwbetoon: ‘want de zalfolie van JHWH is op jullie’ (vgl. 21:10; priesters moeten de dood mijden)

Vs6b,7: Aäron mag het werk niet onderbreken om te rouwen! het volk mag wel rouwen

Einde 1^e les

Priesterwetten (a) (10:8-15)

Wegens andere gevaren van schending van het priester-schap volgen nu nadere instructies:

Vs8-11 God: ‘geen alcohol in de dienst, opdat verschil tussen rein & onrein niet vervaagt; ook helder onderwijs aan het volk nodig’ (vgl. nazireeërs; Ef 5:18)

(geen overdreven rouw én geen overdreven vreugde)

Vs12-15 Mozes: ‘eet het zojuist gebrachte spijsoffer [ondanks de rouw], de beweegborst en de hefschenkel met heel de priesterlijke familie’

Priesterwetten (b) (10:16-20)

Vs16-18 eigenlijk hadden Aäron & zonen het zondoffer (dat voor het volk gebracht was! 9:15) moeten eten (immers, het bloed ervan *terecht* niet in het heiligdom gebracht – maar dan moet het gegeten worden!)

(dus ook Aäron & de 2 andere zonen falen!)

Vs19v. Aärons tegenargument: ‘geldt alleen als wij niet zelf in de zonde betrokken zijn; maar nu is ons gezin zelf verzondigd!’ > Mozes gaat akkoord (want voor beide standpunten was iets te zeggen)

Reine/onreine dieren (a) (Lv 11)

Tot nu toe in Lv instructies voor offeraars & priesters, nu instructies voor het hele volk: toepassing van 10:10!

Plantaardig: geen beperkingen

Dierlijk: alleen 'reine' dieren (nader te definiëren)

Geestelijk toegepast: wat mag Gods volk 'eten' (zich eigen maken, genieten)? Wat van Jesjoea spreekt: standvastig-heid v.h. rund, willigheid v.h. schaap, stabiele wandel van de 2-hoevige, grondige vertering v.d. herkauwer, beweeglijkheid/bescherming v.d. gevinde/geschubde)

Reine/onreine dieren (b) (Lv 11)

Vgl Dt 14:4-6 *eetbare* landdieren opgesomd (niet in Lv 11): rund, schaap, geit, hert, gazelle, reebok, steenbok, spiesbok, antilope en gems (NBV: wild schaap) [aanvulling: bison, eland, giraf, rendier e.d.]

Kring van *offerbare* dieren nog kleiner: rund, schaap, geit (in Gn 8:20 heeft 'rein' dus een engere betekenis)

- Alles wat *offerbaar* is, is ook *eetbaar*
- maar niet alles wat *eetbaar* is, is ook *offerbaar*

Viervoetige landdieren (11:1-8)

Vs1-8 reine landdieren moeten aan 2 kenmerken voldoen:

- (a) geheel gespleten hoeven (*Artiodactyla*, ‘evenhoevigen’)
- (b) herkauwen (= 2x kauwen; gaat verder dan Ruminantia)

Dus *onrein* zijn:

- (1) dieren met kenmerk [b] maar zonder [a] (kameel, klipdas, haas [herkauwt bepaalde keutels])
- (2) dieren met kenmerk [a] maar zonder [b] (zwijn, nijlpaard)
- (3) dieren die noch aan [a] noch aan [b] voldoen (bijv. paard, ezel)
(het gaat steeds om dieren binnen Israëls bereik; vgl. olifant)

Waterdieren (vs9-12)

‘Reine’ waterdieren 2 kenmerken: vinnen & schubben
(dus de meeste zoet- & zoutwatervissen)

N.B. overige waterdieren niet slechts ‘niet rein’ (niet eetbaar), maar een ‘gruwel’ (NBV hier te zwak!), d.i. zo afstotelijk als de afgoderij

Dus geen paling (want geen vinnen), geen amfibieën, geen reptielen, geen schaaldieren, geen zeezoogdieren (walvissen, dolfijnen, zeehonden), enz.

Vogels (vs13-19)

Geen kenmerken van ‘reine’ vogels, maar opsomming van ‘onreine’ vogels (nl. meest roofvogels en aaseters, die onrein voedsel tot zich nemen, en nachtvogels)

Vgl. Op 18:2: ‘onreine vogels’ = demonen)

Vgl. ook duif en raaf in Gn 8

[daarom geen carnivoren of omnivoren zoals het zwijn]

Nachmanides: wrede vogels slecht voorbeeld voor ons

Dus impliciet: wel plantenetende vogels, zoals duiven, eenden, kwakkels, zangvogels, hoenderachtigen

‘Gewriemel op poten’ (vs20-23)

Insekten, spinnen e.d.: allemaal ‘onrein’, *behalve* die welke naast hun 4 pootjes nog 2 springpoten hebben:

- * veldsprinkhanen
- * sabelsprinkhanen
- * krekels
- * dwergsprinkhanen

[Hebreeuwse dierennamen vaak onzeker!]

[echt woestijnvoedsel! vgl. Johannes de dooper: Mt 3:4]

Onreine dieren aanraken (vs24-26)

Vs24-26 een onrein landdier is én zelf ‘onrein’ (= oneetbaar) én maakt degene die een kadaver ervan aanraakt, cultisch ‘onrein’ (= tijdelijk ongeschikt voor de eredienst; hier: ‘tot de avond’)

- (a) In *aanraking* komen met onreine dieren: alleen zelf onrein
- (b) *Dragen* van onreine dieren: ook de kleren wassen (het ‘afschuwelijke’ niet aanraken, laat staan ermee sjouwen; algemeen principe!)

Nogmaals: onreine landdieren

Vs27v. nadere specificatie van sommige ‘onreine’ landdieren: ‘zoolgangers’ (bijv. honden, katten, beren)

Ten overvloede vermeld, want ze hebben geen gespleten hoeven en herkauwen niet (maar door hun nabijheid zou de verleiding tot eten groot kunnen zijn)

(Nogmaals: het gaat hier steeds om dieren binnen het directe bereik van Israël – niet slechts in de woestijn, maar ook straks in het Heilige Land – niet om de complete dierentuin)

‘Kruipende’ dieren (a) (vs29-30)

Meer dan ‘reptielen’ (lett. ‘kruipers’): ook mollen, muizen, ratten, padden (alles wat ‘wriemelt’ op de aardbodem; geen biologische indeling, maar vanuit alledaagse praktische waarneming; vgl. ‘herkauwers’)

Echte reptielen (hagedissen in de ruimste zin): gekko’s, varanen, skinken, kameleons

Alleen déze kruipende dieren genoemd, omdat de Israëliet ze dagelijks kon tegenkomen (dus bijv. geen krokodillen); slangen: zie vs42

‘Kruipende’ dieren (b) (vs31-38)

Vs31b-38 opnieuw (vgl. vs24-28): (onopzettelijke)
aanraking van het ‘onreine’ maakt ‘onrein’

Niet alleen personen, maar nu ook voorwerpen: textiel &
houten vaten wassen, aardewerk (kruiken, ovens)
stukslaan

Opmerkelijk (36): bronwater wordt door aas niet onrein
(‘levend water’ ! Jh 7:38v.; de Geest houdt ons rein:
Rm 8:13; Gl 5:16-18)

‘Rein’ aas (vs39v.)

‘Reine’ (dus eetbare) dieren die een natuurlijke dood gestorven zijn, zijn ‘onrein’ geworden (niet eten én niet aanraken)

Rasji: huid, beenderen & horens mag je wel gebruiken of verkopen! (wellicht voorbeeld van Jesjoea’s verwijt in Mt 15:6, afzwakken van het gebod?)

(vgl. 7:24 uitzondering voor het vet: niet eten, wel gebruiken)

Nogmaals 'gewriemel' (vs41-45)

Vervolg van vs20-23: *niet eten*:

(a) wat op de buik (Hebr. *gachôn*) gaat: vgl. Gn 3:14,
dus de slangen

[rabbijnen: de *ô* [*waw*] moet groot geschreven worden,
want = middelste v.d. 304.805 letters v.d. Torah!]

(b) alle soorten 'wriemelende' vierpotigen

(c) de veelpotigen (insekten, spinnen, duizendpoten)

N.B. 'afschuwelijk' (vs41v.), zelf een

'afschuw' (vs43) – want de Here heilig (vs44v.)

Gods heiligheid (vs44-47)

Vgl. eerder Ex 19:6, later in Lv 19-21 (20:24-26)

De heerlijkheid van Gods wezen maatstaf voor al Israëls handelen: moet een weerspiegeling ervan zijn

In de *Torah* sterk uiterlijk, in de *Profeten* en nog sterker bij Jesjoea verinnerlijkt (Mt 15:1-20)

Vs46v. samenvatting: ondanks uitweiding over aanraking & verontreiniging gaat het om de vraag welk vlees Israël wel en niet mag eten (*uiterlijke* reinheid als model voor *innerlijke* reinheid)

Toepassing voor ons

Hd 10:11-16 (visioen van Petrus): *géén* opheffing van kosjer/treife, maar toestemming tot omgang met niet-Joden (vs28, 34v.!).

(a) Spijswetten voor joodse gelovigen *nooit opgeheven* (Hd 28:17b), behalve in omgang met niet-Joden (vgl. 1Ko 9:20v.)

(b) Aan niet-Joden zijn de spijswetten *nooit opgelegd* (Hd 15:20,29; 21:25); nadruk op *geestelijke* reinheid (bijv. Mt 15:11; Rm 14:20; Tt 1:15)

Einde 2^e les